رویداد

صادقی، فیاض، غرویان و کوشکی:

چالش‌های انقلاب اسلامی در دهه پنجم

● مجموعه نشست‌های «چالش‌های انقلاب اسلامی در دهه پنجم» به مناسبت چهلمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی، به همت معاونت فرهنگی-اجتماعی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد. در نشست اول با موضوع «اسلامیت»، ابراهیم فیاض و محسن غرویان و در نشست دوم با موضوع آزادی محمدصادق کوشکی و محمود صادقی به سخنرانی پرداختند.

امام و جهان‌بینی توحیدی

به گزارش «جماران» محسن غرویان در ابتدای این نشست درباره اسلامیت نظام گفت: «مراد از اسلامیت نظام این است که تا جایی که ممکن است، چه در بخش جهان‌بینی و فلسفه، چه در بخش احکام و فقه و چه بخش اخلاق حکمت عملی اسلام را در کشور اجرا کنیم. اسلام نیز شامل اخلاق، احکام و آداب و همچنین جهان‌بینی توحیدی است که این جهان‌بینی هم بر یک ایدئولوژی مبتنی است و بایدها و نبایدهایی دارد که به دو بخش فقهی و اخلاقی تقسیم می‌شوند. تلاش این بوده که هر دو بُعد آن، پس از انقلاب اجرا شود». او افزود: «تفسیر من از اسلامیت نظام این است که تا حد امکان اجرا شود؛ ولی در اینکه تا چه اندازه اجرا شده، درصدگیری مشکل بوده و بیشتر از آنکه جنبه کمّی داشته باشد، کیفی است. تلاش حضرت امام و رهبری این بوده که بتوانند اخلاق، احکام و جهان‌بینی توحیدی اسلام را اجرا کنند و بی‌تردید جهت‌گیری حکومت نیز این‌گونه بوده است». این استاد حوزه و دانشگاه در ادامه گفت: «اسلام قرائت‌های مختلف دارد و نمی‌توان از این قرائت‌ها اجتناب کرد؛ چراکه مجتهدان نیز مانند افراد، افکاری مختلف دارند. امام برداشتی از اسلام و فلسفه ملاصدرا داشتند و براساس‌آن ولایت فقیهی را مطرح کردند که ریشه در اسلام و عرفان ایشان داشت. ایشان با برداشتی که از فقه اسلام داشتند، بر ولایت تکوینی تاکید داشتند. ما نباید شخصیت‌های بزرگ و تاریخی خود را به دست خود تخریب کرده و آن وقت خوشحال هم باشیم که ۴۰ سال از انقلاب گذشته است. نباید یک‌طرفه درباره دیگران قضاوت کنیم». غرویان گفت: «در دنیای جدید و انقلاب اسلامی، ما باید تعامل، گفت‌وگو و مذاکره را در همه ابعاد سیاسی، اقتصادی و علمی، راهبرد خود قرار دهیم و اینکه دیواری بین خود و کشورهای دیگر باشیم، جواب‌گو نیست؛ بنابراین باید راه تعامل و گفت‌وگو را باز بگذاریم. ما باید ۴۰ سال بعد از انقلاب بازنگری کرده و ببینیم که آیا با جنگ و دعوا، مچ‌گیری و تخریب به نتیجه‌ای رسیده‌ایم؟ به نظر من جز اینکه انرژی‌ها را هدر داده و سرمایه‌ها را نابود کرده باشیم، نتیجه‌ای نگرفتیم».

انقلاب اسلامی، یک انقلاب عدالت‌محور

سخنران بعدی این نشست دکتر ابراهیم فیاض در سخنانی گفت: «انقلاب ما یک انقلاب اجتماعی بر پایه عدالت‌محوری بود و اگر می‌گفتیم اسلام، به این خاطر بود که آن را دینی بر پایه عدالت دانسته و می‌دانیم؛ بنابراین اسلام از آنجا که عدالت را مطرح می‌کرد، بر سر زبان‌ها افتاد. مبنای امام خمینی نیز بحث عدالت و دوری از انحراف بود و در آثار آقای شاه‌آبادی هم مفصل به بحث عدالت اشاره شده است». او در بخش دیگری از سخنان خود گفت: «نه روحانیون و نه دانشگاه‌ها، جز دانشجویان با انقلاب همراه نبودند و تنها مردم بودند که همراهی خود با انقلاب را نشان دادند. میرحسین موسوی نیز در کتاب خاطرات خود نقل می‌کند که روزی از حضرت امام پرسیده شد که آیا این درست است که مردم از ما جلوتر هستند؟ ایشان فرمودند بله مردم از ما جلوترند. کتاب کشف‌الاسرار امام نیز که براساس مبانی کلامی ایشان نوشته شده، بسیار مهم است و باید پرسید که چرا درباره آن تحقیق نشده است؟ کسی که اسلام آمریکایی را ترویج می‌کرد، سیدحسین نصر بود که شاگردان او هنوز هم در همه‌جا هستند و دانشگاه‌های ما امروز صددرصد غربی‌تر از قبل انقلاب است».

حر نماد آزادگی در اسلام

صادق کوشکی که سخنران نخست این مراسم بود، در پاسخ به این سؤال که مردم و مسئولان می‌توانند چه برداشتی از مفهوم آزادی در شعار اصلی انقلاب اسلامی داشته باشند، گفت: «وقتی در فرهنگ اسلامی ما نیز از حر سخن رانده می‌شد، این انسان حر اولین خصوصیتش این بود که بنده نیست و در نقطه دوم، وقتی صحبت از آزادبودن فرد می‌شد، گاهی اوقات مفهوم ارزشی منفی را در چارچوب دینی پیدا می‌کرد و به معنای فردی که بنده خداوند نبوده و طاغی است، قلمداد می‌شد. یک زمان هم بحث آزادی برای کسی به کار گرفته می‌شد که در حبس نیست؛ بنابراین اینها عرصه‌هایی بودند که ما تا عصر قاجار، مفهوم آزادی را برایشان به کار می‌بردیم». این فعال سیاسی اصولگرا بیان کرد: «در مفهوم دین، طبیعتا جهان‌بینی کسی مثل امام یا شاگردان ایشان و همه کسانی که در شکل‌گیری این انقلاب مؤثر بودند، از پنجره دیانت‌شان اتفاق می‌افتاد.

ادامه در صفحه ۱۵

حمله انتحاری تروریستی به اتوبوس حامل نیروهای سپاه در جاده خاش- زاهدان

فارس: روابط‌عمومی قرارگاه قدس نیروی زمینی سپاه در اطلاعیه‌ای از حمله انتحاری تروریست‌های تکفیری به اتوبوس حامل رزمندگان اسلام و شهادت و مجروح‌شدن جمعی از حافظان مرزهای میهن اسلامی در جاده خاش- زاهدان در شامگاه چهارشنبه خبر داد. متن اطلاعیه قرارگاه قدس به این شرح است: در پی شکست سخت استکبار جهانی از مردم شریف و قهرمان ایران در جشن چهل‌سالگی انقلاب اسلامی و راهپیمایی باشکوه و دشمن‌شکن ۲۲ بهمن‌ماه، تروریست‌های تکفیری و مزدوران سرویس‌های اطلاعاتی وابسته به نظام سلطه و استکبار برای تلخ‌کردن کام ملت ایران، شامگاه امروز (چهارشنبه ۲۴ بهمن‌ماه) یک دستگاه اتوبوس حامل رزمندگان غیور اسلام که پس از اتمام مأموریت مرزبانی از منطقه، عازم موطن خود بودند را در جاده خاش- زاهدان هدف حمله انتحاری قرار دادند. در این حمله انتحاری که با استفاده از یک دستگاه خودرو مملو از مواد منفجره در مجاورت اتوبوس حامل یکی از یگان‌های قرارگاه قدس نیروی زمینی سپاه صورت پذیرفت، جمعی از حافظین مرزهای میهن اسلامی شهید و تعدادی نیز زخمی شدند. اطلاعات تکمیلی متعاقباً به آگاهی ملت شهیدپرور ایران اسلامی رسانده خواهد شد. همچنین به گزارش ایسنا، گروهک تروریستی موسوم به «جیش‌العدل» حادثه انتحاری در سیستان‌وبلوچستان را برعهده گرفت. تا لحظه تنظیم این خبر، در این حمله تروریستی ۲۷ تن از به شهادت رسیدند. تسنیم از احتمال افزایش تعداد شهدا خبر داده است.

دادگاه لاهه صلاحیت خود را برای رسیدگی به پرونده شکایت ایران علیه آمریکا تأیید کرد

رأی اول به سود ایران

دادگاه لاهه صلاحیت خود را برای رسیدگی به شکایت ایران علیه آمریکا تأیید کرد؛ بعد از حدود پنج ماه تلاش تیم حقوقی ایران در دیوان بین‌المللی دادگستری. این پرونده مربوط به توقیف دو میلیارد دلار از دارایی‌های بانک مرکزی ایران در آمریکاست. ایران در این پرونده مثل پرونده تحریم‌ها، به استناد عهدنامه مودت دو سال پیش شکایتی علیه آمریکا طرح کرده؛ اما آمریکایی‌ها به صلاحیت دادگاه ایراد گرفته بودند. بر این اساس جلسات استماع این پرونده از مهر ماه سال جاری آغاز شد و حالا دادگاه صلاحیت خود را تأیید کرده. اکنون پرونده شکایت ایران علیه آمریکا وارد مرحله ماهیت می‌شود که به گفته محسن محبی، رئیس پیشین مرکز امور حقوق بین‌المللی ریاست‌جمهوری یک و نیم تا دوسال زمان خواهد برد. محبی آذر ماه به خاطر قانون منع به‌کارگیری بازنشستگان از سمت خود استعفا داد. اما هنوز نماینده ایران در دادگاه لاهه است.

احراز صلاحیت دادگاه لاهه

پیش از آغاز جلسه دیوان توییتر رسمی دیوان بین‌المللی لاهه در توییتی از آغاز جلسه دیوان بین‌المللی لاهه برای صدور حکم درباره پرونده شکایت ایران از آمریکا در پرونده دارایی‌های بلوکه‌شده ایران خبر داد. به گزارش «ایسنا» عبدالقوی احمدیوسف، قاضی لاهه دیروز در ابتدای سخنان خود در دادگاه تأکید کرد که خروج آمریکا از پیمان مودت تأثیری بر صلاحیت دادگاه برای رسیدگی شکایت ایران از آمریکا در ارتباط با اموال مسدودشده‌اش در آمریکا ندارد. بنابراین از نظر قضات، دیوان هم صلاحیت رسیدگی به پرونده را دارد و هم پرونده قابلیت استماع دارد. احمد یوسف پیش از این در پرونده شکایت دیگر ایران از آمریکا در لاهه قرار موقت این دادگاه را به سود ایران قرائت کرده بود. جایی که دادگاه لاهه رأی به لغو تحریم‌های دارویی، غذایی، بشردوستانه و هوایی آمریکا علیه ایران داد و بسیاری این را یک پیروزی حقوقی برای ایران دانستند.

احمد یوسف دیروز با تأکید بر اینکه پیمان مودت به دو طرف مصونیت حکومتی نمی‌دهد، گفت که داشتن مصونیت ایران در آمریکا را تأیید نمی‌کند. او افزود: بانک مرکزی و دیگر شرکت‌ها باید از حقوق بین‌المللی که همه از آن برخوردارند، منتفع باشند در غیر این صورت حقوقشان نقض خواهد شد. به گفته محسن محبی، نماینده ایران در دادگاه لاهه، دیوان به اکثریت ۱۱ در مقابل ۴ آرا اعلام کرد که ایراد آمریکا درباره قابل استماع نبودن ادعای ایران و عدم‌صلاحیت دیوان، وارد نیست و مبنای حقوقی معتبری ندارد. محبی درباره درخواست ایران در این پرونده گفت: «درخواست ایران از دیوان بین‌المللی دادگستری در این پرونده عبارت است از محکومیت ایالات متحده به ارتکاب اعمال متخلفانه بین‌المللی و نقض عهدنامه مودت، الزام آن دولت به توقف این اقدامات و همچنین جبران خسارات وارده ازجمله استرداد قریب دو میلیارد دلار مبالغ ضبط‌شده. پس از ثبت دادخواست، ایران لایحه تکمیلی و مستندات خود را در چهار جلد و در تبیین مبانی حقوقی و موضوعی شکایت مطروحه، در تاریخ ۱۳ بهمن ۱۳۹۵ به دیوان بین‌المللی دادگستری تقدیم کرد».

محبی گفت: «به‌موجب این رأی، ایرادات مقدماتی و صلاحیتی آمریکا رد شد و دعوای ایران مسموع دانسته شد و پرونده وارد مرحله رسیدگی ماهوی می‌شود». محبی درباره ادامه روند رسیدگی گفت: «درباره جنبه‌های ماهوی موضوع و ابعاد مسئولیت‌های آمریکا و خصوصا مبلغ غرامت، دیوان متعاقبا وارد رسیدگی ماهوی می‌شود و از طرفین می‌خواهد که لوایح خود در ماهیت و ابعاد حقوقی موضوع را به دیوان تسلیم کنند. طبعا ایران به‌عنوان خواهان باید ابتدا ادعاهای خود را تفصیلا بیان کند و سپس آمریکا لایحه دفاعیه خود را ارائه کند. احیانا دیوان جلسه استماع را مقرر خواهد کرد و سپس مبادرت به صدور رأی ماهوی می‌کند».

چرا ۲ میلیارد دلار ایران توقیف شد

دو سال پیش دیوان عالی ایالات متحده آمریکا ایران را به پرداخت دو میلیارد دلار غرامت به خانواده کشته‌شدگان آمریکایی در چند عملیات تروریستی محکوم کرد. دادگاه‌های آمریکا ادعا کردند ایران در چند بمب‌گذاری و عملیات تروریستی شرکت داشته است. در حالی که مقامات ایران اتهامات آمریکا را رد کردند؛ اما در نهایت دو میلیارد دلار ایران در این کشور توقیف شد. این اتفاق در شرایطی رخ داد که بر اساس عهدنامه ۱۳۳۴، دولت ایران مصونیت قضائی دارد و به گفته معاون حقوقی رئیس‌جمهوری، ورود به این موضوعات در صلاحیت دادگاه‌های آمریکا نبوده است.

بر همین اساس، ایران در سال ۹۵ شکایتی علیه آمریکا در دیوان بین‌المللی دادگستری با استناد به عهدنامه مودت طرح کرد و حسن روحانی، رئیس‌جمهوری ایران، نیز در کارزار انتخاباتی سال ۹۶ بارها به آن اشاره کرده بود. نکته مهم دیگر این است که خروج آمریکا از عهدنامه مودت نیز تأثیری در پرونده‌های دو کشور در لاهه که با استناد به این پیمان طرح شده است، ندارد. هرچند تاکنون خروج آمریکا از این عهدنامه به صورت رسمی به ایران اعلام نشده، بر اساس عهدنامه تا یک سال بعد از زمان خروج هرکدام از طرفین، پیمان اعتبار دارد.

دیروز اولین روز نشست پرسروصدای ورشو برگزار شد

در افتتاحیه نشست ورشو، اشاره‌ای به ایران نشد

«جرمی هانت، وزیر خارجه انگلیس، نشست ورشو را خیلی زود ترک خواهد کرد، فرانسه هم یک کارمند دولتی را برای حضور در این نشست فرستاده و آلمان هم دستیار وزیر خارجه‌اش را به لهستان اعزام کرده است؛ اما فدریکا موگرینی، مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا، در این نشست شرکت نخواهد کرد. آمریکایی‌ها در ابتدا دنبال این بودند که نشست ورشو را به وسیله‌ای برای اعمال سیاست‌های تندتر علیه ایران تبدیل کنند؛ اما چندی بعد از آنکه کشورهای اروپایی به واشنگتن اعلام کردند برگزاری چنین نشستی برای برجسته‌کردن اختلافات اروپا و آمریکا در موضوع ایران ایده هوشمندانه‌ای نیست، دستور کار برگزاری نشست ورشو تغییر کرد». این بخشی از گزارش روز گذشته روزنامه «گاردین» است. نشست ورشو بعد از جاروجنجال بسیار، روز گذشته افتتاح شد؛ نشستی دوروزه که طراحان آن دوست داشتند آن را به عاملی برای تشدید فشار بر ایران تبدیل کنند. این نشست در حالی برگزار می‌شود که کشورهایی مانند روسیه، قطر، ترکیه، لبنان، ایران و تشکیلات خودگردان فلسطینی اعلام کرده‌اند در این نشست حضور پیدا نخواهند کرد و بسیاری از شرکت‌کنندگان نیز در سطوح پایین در آن حضور یافتند. مایک پمپئو، وزیر امور خارجه آمریکا و جاکیچ کژاپوتوویژ، وزیر امور خارجه لهستان، در بیانیه مشترک آغازین نشست ورشو، موضوعات مرکز بحث در این نشست را بی‌ثباتی‌های سوریه و یمن و رابطه میان رژیم صهیونیستی و فلسطین عنوان کردند. این مسئله برخلاف گفته‌های بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر رژیم اسرائیل، است که ادعا کرده بود ایران محور اصلی گفت‌وگوها در نشست ورشو خواهد بود. با اعلام محورهای نشست ورشو، مشخص شد به صورت رسمی نامی از ایران مطرح نیست؛ اما با وجود این، تحلیلگران، ایران را یکی از موضوعات اصلی محل بحث پیش‌بینی می‌کردند و قصد طراحان این نشست را نیز به‌وجودآوردن اجماع جدیدی علیه ایران اعلام می‌کردند. با این همه، در بیانیه مشترک آغازین پمپئو و کژاپوتوویژ تنها به صورت غیرمستقیم به ایران اشاره شده است.

ظریف: نشست ورشو از آغاز شکست خورده است

روز گذشته محمدجواد ظریف نشستی خبری با حضور رسانه‌های خارجی برگزار کرد تا به موازات اخبار ورشو، او نیز مواضع جمهوری اسلامی ایران را تبیین کند. به گزارش «ایسنا»، به نقل از خبرگزاری فرانسه، وزیر امور خارجه ایران دیروز در تهران و میان خبرنگاران خارجی، نشست ورشو را تلاشی دیگر از سوی آمریکا برای دنبال‌کردن سیاست‌هایش در قبال ایران دانست و عنوان کرد: «به خوبی هم بنا نشده است». ظریف گفت: «از نظر من، نشست ورشو در همان ابتدا شکست خورده است». وزیر امور خارجه ادامه داد: «من فکر نمی‌کنم که آنها بتوانند بیانیه مشترک منتشر کنند و تنها تلاش دارند از اظهارات خود به‌جای دیگران استفاده کنند؛ حرف‌هایی که خود نیز به آنها اعتقادی ندارند».

بازی‌های خبری

نخست‌وزیر رژیم اسرائیل یکی از شرکت‌کنندگان خوش‌بین ورشو بود. او به این امید داشت که این نشست رنگ‌وبویی تماما ضدایرانی بگیرد و برای تحقق این سودا نیز تلاش رسانه‌ای خود را انجام داد. به گزارش ایسنا صبح روز گذشته نتانیاهو در صفحه توییتری انگلیسی خود نوشت: «نشست ورشو نشست بین‌المللی مهمی است. تمرکز این نشست بر ایران بوده و آمریکا، اسرائیل و کشورهایی از منطقه و فراتر از آن را گرد هم می‌آورد». مایک پمپئو، وزیر امور خارجه آمریکا، نیز روز گذشته در آخرین سفر خود در ادامه تورهای ضدایرانی خود در پایتخت اسلواکی، حضورنداشتن برخی از وزیران اروپایی در ورشو را موضوعی کم‌اهمیت جلوه داد و گفت: «وزرای برخی کشورها حضور خواهند داشت و برخی دیگر نه؛ این انتخاب آنهاست». آمریکا برای بالاتربردن سطح این نشست چندی پیش خبر حضور مایک پنس، معاون‌اول ترامپ، در ورشو را نیز منتشر کرده بود.

واعظی: اگر تصمیمی اتخاذ شود، مسئولیت آن نیز باید پذیرفته شود

مسئولیت نپیوستن و هزینه پیوستن به FATF

شنبه پیش‌رو جلسه مجمع تشخیص مصلحت نظام درباره لایحه پالرمو است. درست یک روز بعد هم جلسه گروه ویژه اقدام مالی آغاز می‌شود؛ جلسه‌ای که در آن یا تعلیق ایران از لیست سیاه FATF ادامه پیدا می‌کند یا ایران به لیست سیاه بازمی‌گردد. ایران اما هیچ‌گاه به جلسات رسمی دوره‌ای FATF دعوت نشده و این البته موضوع عجیبی نیست، چراکه به گفته بهرام قاسمی، سخنگوی وزارت خارجه، ایران عضو شورای FATF و نیز عضو رسمی گروه‌های منطقه وابسته به آن نیست و به همین دلیل هیچ‌گاه برای شرکت در جلسات رسمی دوره‌ای این نهاد دعوت نشده است. در این شرایط دو لایحه از چهار لایحه مرتبط با FATF همچنان در مجمع تشخیص در دست بررسی است؛ پالرمو و CFT. فضای مجمع اما هنوز مبهم است و اخبار ضدونقیضی درباره نتیجه رأی‌گیری وجود دارد. دیروز اما رئیس دفتر رئیس‌جمهوری به این نکته اشاره کرده که این تصمیم هرچه باشد، مجمع باید مسئولیت آن را بپذیرد. به گزارش «ایسنا»، محمود واعظی گفته: «امروز در جلسه هیئت دولت درباره این موضوع مطالبی مطرح شد و وزرا و مسئولان ذی‌ربط حرفی اساسی مطرح کردند مبنی‌بر اینکه مجمع تشخیص باید فضای امروز ما در دنیا و فشارهایی را که آمریکا به ایران وارد می‌کند به خوبی متوجه باشد و این شرایط به اعضای مجمع توضیح داده شود تا تصمیمی که این مجمع اتخاذ می‌کند باعث افزایش فشار به مردم نشود. برخی از مسئولان گفتند که با وجود فضایی که امروز بانک‌ها ایجاد کرده‌اند، اگر لوایح مربوط به FATF تصویب نشود، این فشارها بیشتر می‌شود. بنابراین اگر تصمیمی اتخاذ می‌شود، مسئولیت آن نیز باید پذیرفته شود». پیش از واعظی هم برخی نمایندگان مجلس، از جمله علی مطهری روی همین نکته تأکید کرده بودند. نایب‌رئیس مجلس گفته بود: «مجمع تشخیص مصلحت نظام در صورت مخالفت با لوایح پالرمو و CFT باید مسئولیت تبعات آن را بپذیرد». قاسم میرزایی‌نیکو، نماینده فیروزکوه گفته: «با این اقداماتی که انجام می‌دهند، می‌خواهند این لوایح را به تصویب برسانند؛ اما هر کسی می‌خواهد هزینه ندهد». علیرضا رحیمی، عضو هیئت‌رئیسه مجلس، هم در توییتی از موافقت سران قوا و شورای‌عالی امنیت ملی برای تصویب این لوایح نوشته بود.

روحانی شرکت نمی‌کند

اما موضوع دیگری که واعظی به آن اشاره کرد، حضور رئیس‌جمهوری در جلسه آتی مجمع بود. درحالی‌که از آخرین حضور حسن روحانی در جلسات مجمع تشخیص حدود دوسال‌ونیم می‌گذرد. بااین‌حال گمانه‌های حضور روحانی در جلسه مجمع درباره پالرمو را رئیس دفتر او رد کرد. واعظی گفت: «تا جایی که من اطلاع دارم، آقای رئیس‌جمهوری روز شنبه برنامه‌های دیگری دارند». لعیا جنیدی، معاون حقوقی رئیس‌جمهوری، هم دیروز در حاشیه جلسه هیئت دولت در همین زمینه و درباره تأکید دولت بر تصویب دو لایحه باقی‌مانده در مجمع گفت: «علت تأکید دولت روشن است؛ این مسئله هم برای بانکداری داخلی ما لازم است و هم برای بانکداری و تعاملات بین‌المللی، برای همین هم دولت پیگیر است و ان‌شاءالله مطیع تصمیمات مجمع پیش خواهیم رفت». معاون حقوقی رئیس‌جمهوری در پاسخ به این پرسش که آیا احتمال تمدید مدت‌زمان پیوستن ایران به FATF وجود دارد یا خیر گفت: «نمی‌خواهم بگویم منتفی است، احتمال تمدید وجود دارد، چون قدم‌های قابل‌توجهی برای اصلاح قانون مبارزه با پول‌شویی برداشته شده است، ولی خطر هم منتفی نیست و در شرایط فعلی که ما نیاز داریم تعاملات و معاملات بانکی خارجی را حفظ کنیم، دولت معتقد نبود که باید خطری را تحمل کنیم».

ملاقات لاریجانی با نخست‌وزیر ژاپن

رئیس مجلس ایران در ژاپن با نخست‌وزیر این کشور دیدار کرد. خبری که هیچ جزئیاتی از آن منتشر نشد اما به نظر می‌رسد دارای ابعاد مهمی است. علی لاریجانی دیروز با کی شی دا رئیس گروه دوستی پارلمان ایران و ژاپن هم دیدار و در آن بر گسترش روابط دو کشور تأکید کرد. موضوعی که او در دیدارهای نخست خود در ژاپن با تعدادی از نمایندگان مجلس مشاوران این کشور هم مطرح کرده بود. لاریجانی در دیدار با کی شی دا گفت: «در ذهن مردم ایران هیچ نقطه منفی نسبت به ملت ژاپن وجود ندارد و علاقه‌مند به گسترش روابط با کشور شما هستند، البته برخی کشورها در مسیر این روابط مشکلاتی ایجاد می‌کنند که باید برای مدیریت آن چاره‌اندیشی شود و به طور قطع نقش شما و گروه دوستی برای حل این مشکل مؤثر است».

نخست‌وزیر ژاپن و سفر به ایران

برخلاف دیدارهای پیشین لاریجانی در ژاپن، معلوم نیست که او با «شینزو آبه» درباره چه موضوعات و محورهایی گفت‌وگو کرده است. این در حالی است که تیر ماه سال جاری خبرگزاری رسمی ژاپن (کیودو) خبر داد که آبه راهی تهران خواهد شد. سفری که هرگز اتفاق نیفتاد تا بعد از ۴۰ سال همچنان هیچ نخست‌وزیری از ژاپن به تهران نیامده باشد. آخرین بار «تاکئو فوکودا»، نخست‌وزیر وقت ژاپن در سال ۱۹۷۸ به ایران سفر کرده بود. پیش از این، آبه و حسن روحانی در سپتامبر ۲۰۱۷ (۱۳۹۵) در حاشیه نشست مجمع عمومی سازمان ملل متحد در نیویورک با یکدیگر ملاقات کرده بودند. اما بعد از خروج آمریکا از برجام هرچند ژاپنی‌ها رویکرد حمایتی از توافق هسته‌ای را پیش گرفتند اما این رویکرد سیاست‌های همسوی توکیو با واشنگتن را تغییر نداد. در حالی که کشورهای اروپایی بعد از توافق، با اعزام تیم‌های دیپلماتیک و اقتصادی تلاش کردند رابطه تجاری خود با ایران را احیا کنند، ژاپن با احتیاط همیشگی عمل کرد. آخرین بار هم زمانی که دستیابی به برجام و لغو تحریم‌ها قطعی شده بود، برای نخستین بار در مهر ۹۴ وزیر خارجه ژاپن در صدر هیئت بلندپایه سیاسی و اقتصادی به تهران سفر کرد. همان زمان نیز تمام قراردادها و معادلات بر مبنای تاریخ اجرائی‌شدن برجام که دو ماه بعد از آن سفر بود، طراحی شد. بعد از خروج آمریکا از برجام و در ادامه سیاست به‌صفررساندن صادرات نفت ایران نیز، ژاپن جزء هشت کشوری بود که برای واردات نفت ایران معافیت شش‌ماهه دریافت کرد. معافیتی که اردیبهشت ماه به پایان می‌رسد و ساکنان ضدایرانی کاخ سفید از عدم تمدید آن صحبت می‌کنند. تا قبل از بازگشت تحریم‌های نفتی ایران، واردات نفت ژاپن از ایران در فاصله ژانویه تا سپتامبر ۲۰۱۸، معادل ۱۶۴هزارو ۹۰۰ بشکه در روز بود. این میزان پنج درصد همه واردات نفتی ژاپن را تشکیل می‌داد. حال باید دید که لاریجانی حامل پیامی از ایران برای نخست‌وزیر ژاپن بوده یا نه.

یادداشت

چرا انقلاب اسلامی رخ داد؟

محمود نکوروح . استاد تاریخ

● پیش‌زمینه‌های تاریخی انقلاب مشروطه ابتدا با کودتای رضاخان و حمایت انگلستان و بعد از او با کودتای ۲۸ مرداد از یاد رفت؛ زیرا قبل از کودتا محمدرضاشاه با انتخاباتی فرمایشی، مجلس مؤسسانی تشکیل داده و بر اختیارات خود ازجمله انحلال مجلس شورای ملی افزوده بود؛ به‌طوری‌که در آن زمان، قوام‌السلطنه گفت «تو با این کار ما را به انقلاب خواهی رساند» و مصدق گفت: «اینکه همان دوره قاجار شد».

در نتیجه تلویحا نیاز به انقلاب مشروطه دیگری احساس شد. بعد نیز با کمک انگلیس و آمریکا، کودتایی علیه دولت ملی به کمک اوباش شکل گرفت.

در بردن هر دو شاه پهلوی من نظاره‌گر بودم که اولی را در تاریکی و نیمه‌های شب بردند و دومی با چشم گریان رفت و هایزر به او گفت برو؛ زیرا که از ابتدا متکی به مردم نبودند.

این پدر و پسر با وجود قوانین مشروطه، از ابتدا فراتر از قانون رفته و با کودتا، مشروعیت قانونی نیافته و به‌علاوه با تکیه بر خارج، بر دوران «پادشاهی نقطه پایان زدند» و ضرورت جمهوری را بعد از قرن‌ها نشان دادند؛ امری که رهبری انقلاب با درک این موضوع بعد از مدت‌ها تبعید در ترکیه، عراق و پاریس راه‌حل را نظام «جمهوری اسلامی» اعلام کرد که حتی فراتر از دیدگاه‌های مدعیان روشنفکری بود.

چپ‌ها با تظاهرات خیابانی در زمان دولت ملی تا توانستند با تبلیغات و روزنامه‌هایشان کارشکنی کردند و در واقع زمینه‌ساز کودتا شدند.

این روند ادامه داشت تا آنکه جریان نهضت ملی‌شدن نفت برآمد که برای اکثریت جامعه به‌ویژه نسل جوان غرورآفرین بود و آن نهضت فضایی فراتر از ایدئولوژی‌های مارکسیستی- استالینی را مطرح کرد و در مدت اندکی حاکمیت «قانون و حقوق» را سرعت بخشید؛ نهضتی که با کنشگران دبیرستانی، دانشگاهی و حتی جوانان بازار و... یک‌باره بعد از جنگ و بردن دیکتاتور اول فراهم و آغاز شد و باعث شد تا در بهارستان بارها میتینگ‌هایی به دور از بیم و اضطراب‌ها شکل بگیرد. روزی که مصدق نظام وابسته نفتی را به چالش کشید و هنگامی‌که سخنرانی‌اش در مجلس را مانع شدند، بیرون مجلس بر روی چهارپایه‌ای رفت و فریاد زد «مجلس اینجاست» و با اشاره انگشتش به مجلس ادامه داد «آنجا دزدگاه است».

مجلسی که همه از رجال انگلوفیل و باندهای سیدضیاء و قوام‌السلطنه تا دربار شاه و... در آن حضور داشتند؛ امری که چون نیک بنگریم پیشنهاد ملی‌شدن نفت انقلابی در حوزه سیاست و جامعه بود که ما را فراتر از تحقیرهای دیکتاتورهای وابسته به غرب به‌ویژه انگلستان می‌برد و بیش از همه حاکمیت ملی را که با بردن و آوردن دولت‌ها هر از چندی با پیشنهادی سرگردان می‌کرد و تمام اینها در شرایطی بود که قحطی و ورشکستگی را تجربه می‌کردیم؛ در مجلسی که نماینده یزد دکتر طاهری اگر سرفه می‌کرد رأی مثبت به لایحه مورد نظر دربار و شرکت نفت انگلیسی می‌دادند و اگر عطسه می‌کرد رأی منفی.

در چنین شرایطی بود که جنبش ملی‌شدن نفت در برابر استعمار رهایی‌بخش بود و درواقع «مشروطه‌ای دیگر» را رقم زد و فراتر بعد از توطئه‌های دربار در سی‌ام تیر که واکنش دوباره مردم را از دانشجو و دانش‌آموز و بازاری را در برابر دربار به کنش واداشت تا مصدق با برنامه «سوسیال دموکراسی» به خاطر طبقات پایین در این جنبش که بیشترین تلاش‌ها را کردند به اجرا گذاشت. به این دلیل بود که دنیای سرمایه و تکنیک و عواملش احساس خطر کرده و برنتابید و امیدها بر باد رفت.

و این نسل را برای مدت‌ها گیج کرد تا نظریه‌های جنبش و انقلاب و الگوگرفتن از انقلاب‌های جهانی همراه با نوعی رمانتیسم انقلابی فارغ از رئالیسم اجتماعی -فرهنگی- تاریخی و...که بعدها عوارض خود را داشت که در همان مجلس در جایگاه تماشاچیان دست و پای دانشجوی معترضی را اوباش درباری گرفته به میان مجلس پرتاب کردند و هر جنبش اجتماعی را سربازان گارد شاهنشاهی از درون آن مجلس به خاک و خون کشیدند.

و اما انقلاب؛ تا بالاخره رهبری فقید در دهه ۴۰ بعد از نصیحت‌ها به شاه که حداقل قانون اساسی را رعایت کن و به خاطر بی‌توجهی به بن‌بست‌ها که هویدا نخست‌وزیر وقت در جواب سؤالی در مجلس که گفت «تو مسئول و شخص دومی» جواب شنید «ما همه نوکر اوییم و شخص دوم نداریم» و رهبر وقت انقلاب گفت «شاه باید برود» که با استقبال همگان روبه‌رو شد.

ادامه در صفحه ۴